



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ
priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos
instructa**

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

Tristitia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54834)

lata conscientia. Et CHRYSOSTOMVS in homilia de nequitia depulsa. *Quid in proba conscientia molestius? nihil profecto. Nihil adeo nos frangere, vel urgere confuevit, quam rei a luerfa, aut mali imminentis expectatio: nihil vngquam adeo nos subleuat, & quasi voltare facit, quam recti conscientia. Quod quidem facile potest in rebus humanis aduerfi. Nam qui in carcere sunt capitis damnati, vel si delictis abunde fruuntur, vitam agunt longè moleftiorem, quam qui mendicando, nullius mali confecti vilitant. Ita M. TVLLIVS. Magna est vis conscientia, & magna in vtramque partem, vt neque timeant, qui nil commiferint, & penam femper ante oculos verfari pudent, qui decauerint. Et SENECA ad Luciliu. Bona conscientia prodire vult, & confpici. Ipfa nequitia tenebras timet. Et infra. Proprium est nocentium trepidare.*

Cic. pro Milone

Sen. ep. 97.

VIII. REM. est magna fiducia in Deum, cum inuocatione diuini nominis, & sanctorum coniuncta. Qua munitus rex Dauid dicebat. *Domine protector vitæ meæ à quo trepidabo. Et, In te Domine speraui, non confundar in æternum. Et, Qui confidunt in Domino sicut mons Sion, non commouebitur in æternum.* In quæ verba ita CHRY. Montem Sion vocat spem in Deum immutabilem, firmam, & constante, inuincibilem & inexpugnabilem. Quemadmodum enim, etiam si quis innumerabiles adhibeat machinas, montem nec cauellere, nec labefactare poterit, ita etiam, qui eum aggreditur, qui fiduciam in Deum collocauit, reuertetur domum vacuis manibus. Monte enim longè tutior est fiducia in Deum. Hoc remedio contra terrores omnes vti sunt sanctissimi quique prophetae, vt Moyfes, Elias, Daniel, quorum exempla producit S. BASILIVS in oratione de patientia, aliique innumerabiles.

Pfal. 26. 1.

Pfal. 30. 2.

Pfal. 12. 42.

Bas. quat. pa.

VIDE. V. Amor sui. Conscientia scrupulosa. Immortificatio passionum. Impatentia in aduersis. Mortis metus immodicus. Pusillanimitas. Tentatio. Tristitia.

TRISTITIA

Remedia contra Tristitiam.

I. REMED. Considera, quid diuina scriptura de ea differuerit. Primo, duplicem tradit esse tristitiam, bonam & malam. Nam Apostolus ita alloquitur Corinthios. *Gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum Deum. Quæ enim secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem stabilem operatur: seculi autem tristitia mortem operatur. 2. docet tristitiã seculi vel malam, (de qua nos hic loquimur,) esse noxiam animo & corpori. In morore animi, ait Salomõ, dicitur Spiritus. Et, Moror in corde viri humiliabit illum, & sermone bono latificabitur. Et, Spiritus tristis exsecat ossa. Et, Sicut vinea vestimẽto, & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi. Et Ecclesiasticus, Omnis plaga est tristitia cordis. Et, A tristitia festinat mors, &*

2. Cor. 7. 9.

Prou. 15. 19.

Prou. 12. 25.

Prou. 17. 22.

Prou. 25. 20.

Eccli. 25. 17.

Eccli. 34. 19.

corpore

Eccli. 30. 22.
Eccli. 7. 9.

cooperit virtutem, et tristitia cordis flectit cervicem. 3. dehortatur à tristitia. Tristitiam, ait Sapiens, non des anima tua. Tristitiam longe repelle à te. Multa enim cecidit tristitia, et non est utilitas in illa. Et. Noli esse pusillanimis in animo tuo. 4. commendat gaudium. Ut in Psalmis. Letamini in Domino et exultate iusti. Et in Ecclesiaste. Cognovi, quod non esset melius nisi letari, et facere bene in vita sua. Et. Non est oblectamentum super cordis gaudium. Et in B. Paulo. Gaudere cum gaudentibus.

Basil. orat. 12.

II. REMED. Considera verba SS. Patrum. S. BASILIUS oratione de mœrore. Quemadmodum vermes maxime in lignis tenerioribus nascuntur, sic mœrores ut plurimum in homines molliores cadunt. Neque tamen seminis, neque rore concessus est nimius luctus, ac ingens vis lachrymarum, sed ut paululum tantum rore in adversis tristitia sedent, et modicas quasi flammam lachrymas profundant, atque loca

Amb. orat. 2. in
Satyrum.

quiete, ut nec dentibus infrendant, neque vulent, neque vestes discendant. S. AMBROSII de fide resurrectionis. Depone mœrorem, si potes: include, si non potes. Aut abibendus omnis, aut premendus est dolor. Cur enim mœstittiam tuam non ratio potius quam dies leniat? Nam quod obliteratur est temporis series, melius prudentia mitigabit. Quin etiam hoc ipsum irreligiosum puto, erga ipsorum memoriam, quos dolorem amissos, ut oblitisci eorum malimus, quam consolatione mulceri: aut cum horroreminiisci, quam meminisse cum gratia: recordationem timere, quorum imago debet esse voluptati. S. CHRYS. ad Olympiam. Tristitia animarum crudele tormentum est.

Chry. ep. 7.

dolor quidam inexplicabilis, et iudicium omni iudicio vindictaeque dæterius. Non enim vermi similis est venenato, non solum carnem, sed et animam ipsam perimit: et necna non solum ad ossa, sed ad corda pertingens, et perpetuus quidam carnis ex non animi dilanians, sed vires animae consumens: et iugis nox, ac tenebra profunda, et tempus et turbo, febris non apparens, omni igni validius incendens, et pugna requiem non habens, et languor plurimos obscurans videntium. Non enim nocetis tenebra talis sunt qualis nox mœrores existit, non quidem veniens ex lege natura, sed ex cogitatione mœrores securitate collecta, faciem omni tyranno crudeliorem præferens, nulli facile obtemperans eorum qui eam dissolvere moliantur. S. AUG. de Genesi ad litteram. Illud enim

Aug. lib. 12. c. 37.
Gen. 4. 29.

Iacob dicit ad filios suos. Deducetis senectutem meam cum tristitia ad inferos. Videtur hoc magis timuisse, ne nimia tristitia sic perturbaretur, ut non ad requiem beatorum iret, sed ad inferos peccatorum. Neque enim paruum animae malum est tristitia, cum etiam Apostolus cuidam tam sollicitè timuerit, ne maiore tristitia ab sorberetur. S. CHRYS.

2. Cor. 1. 7.
Greg. c. 31.
Eccl. 10. 15.

lib. 31. Moralium. Radix cuncti mali superbia est, de qua scriptura attestante dicitur. Initium omnis peccati est superbia. Primæ autem eius Soboles, septem nimium sunt principalia vicia, de hac virulenta radice proferuntur. Scilicet, inanis gloria, invidia, irascititia, avaritia, ventris ingluvies, luxuria. Et paulo post. De tristitia malitia, et pusillanimitas, desperatio, torpor circa præcepta, vagatio mentis erga illicita nascitur.

Call. c. 1.

CASSIANVS lib. 9. institutionum. Tristitia Spiritus orationes explorare non solita cordis alacritate non permittit, non sacrarum lectionum sunt remediis succedat.

tranquillum quoque ac mitem fratribus esse, non patitur, & ad cuncta operationum, vel religionis officia impatientem & asperum reddit. Et iterum. Absque illa tristitia, qua vel pro salutari penitentia vel pro studio perfectionis, vel pro desiderio suscipitur futurorum, omnis tristitia tanquam seculi, & qua mortem inferat & qualiter repellenda est, ac sicut fornicationis spiritus, vel philargyria, vel ira, de nostris cordibus penitus extrudenda.

III. R E M E D. Propone in animo tuo, si virtutis cultor sis, semper in Domino gaudere, ut hortatur Apostolus. *Semper, inquit, in Domino gaude.* Nihil enim præter peccatum contristare potest iustum, vel cum, cuius cor Dei amor vel timor possidet. *Anima, inquit B. BASILIVS in oratione de gratiarum actione, qua semel se modis omnibus desiderio sui astrinxit conditoris, iamque in suevit oblectare se tanta illius pulchritudinis contemplatione, prorsus non sinit rebemens illud gaudium animi sui per multiplicem carnalium affectionum mutationem intercipi. Quin potius qua aliis mœrorem afferunt in cumulum lætitiæ sibi conuertet.* Hoc gaudio exultans Apostolus Paulus scripsit. *Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo.* Et rursus. *Nunc gaudeo in passionibus meis.* Sic de Petro & Ioanne scribit B. Lucas. *Ibant à conspectu concilii, gaudentes, quod digni habiti essent pro nomine Iesu contumeliam pati.* Imò Christus ita faciendum docuerat. *Cum persecuti, inquit, vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me, gaudete, & exultate.* Et B. Iacobus. *Omne gaudium, ait, existimate fratres, si in varias tentationes incideritis.* Rationem huius gaudii reddens B. CHRYS. ita locutus est ad populum Antiochenum. *Deum, sicut oportet, timens & in ipso confidens voluptatis radicem lucratus est, & omnem habet lætitiæ fontem.* Et sicut in mare immensum decedens exigua scintilla facile deletur, sic quantacumque Deum timenti illudantur velut in vastum lætitiæ pelagus incidentia extinguuntur atque perduntur. Vnde coniecere potes quantum sit discrimen inter hoc quod est in Domino, & mundi gaudium. Mundi enim gaudium, non potest posse cedere meritis tristitiæ. Nam dives, honoratus, sanus, vno aliquo infortunio, ut morte filii, ita turbatur, ac si omni ex parte miser esset. Exemplo sit Aman, qui cum esset ditissimus, & inter omnes principes regni Assueri primus, tamen mœrore contabescebat, quod vnicus homo ludæus Mardocheus illum non honorasset. At gaudium in Domino animum communit contra omnia aduersa. Qui enim est in gratia Dei, vel timet Deum, nihil reformidat nisi peccatum, sciens omnia mala potius augere lætitiæ animi, quam minuere.

IV. R E M E D. Considera, sitne futurum, præteritum, an præsens malum, ob quod mœrore afficeris. Si enim sit futurum, præmeditatione potes illud reddere mollius. *In die bonorum, inquit Sapiens, ne immemor sis malorum, non quasi euentura sint, sic enim animum cruciaries, contra illud*

Vvv Christi

Math. 6. 34.
Amb. c. 37.

Gen. 9. 23.
Greg. hom. 35.

Tuscul. 7.
Sen. ep. 77.

Chry. lib. 2. de
prouid.

Psal. 34. 28.
2. Tim. 2. 12.

Sen. c. 9.

Id. ep. 24.

Iac. 1. 22.

Ecdi. 11. 27.
Cass. 9. instit. c.
9.

Christi. Sufficit dici malicia sua, sed quod euenire possint. Vnde AMB. in lib. de Noe & arca. Sapiens, non solum præterita recordatur, sed etiam futura considerat, additq; id significatum à filiis Noe, Sem & Iaphet cum incedentes retrosum, anteriora tamen videbant. Et B. GREG. in Euangelia. Minus uacillati ferunt, quæ prævidentur, et nos tolerabilius mundi mala suscipimus, si contra hæc præscientia clypeum munimur: Sic M. T. CICERO, in Tusculanis. Præmeditatione futurorum malorum lenit eorum aduentum. Et SENECA Præcogitati mali nihil illius venit. Exemplum huius antidoti commemorat Plutarchus in lib. de tranquillitate animi. Scribit enim Vlysem peregrè reuersum cogitare, repentina sui canis morte illacrymasse, non autem cognita morte vxoris, quia multo ante præsumperat morientis vxoris imaginem. Eadem præsumptione munitus ANAXAGORAS, teste Cicerone loco citato, nuntiata morte filii, respondit. Sciebam me genuisse mortalem. Adde CHRY. existimare esse animi prorsus abiecti & stulti moerore se conficere ob futura mala, maxime si incerta sint. Maxima, inquit, est pusillanimitatis eorum gratia, quæ necdum contigerunt, incertumq; est, an euentura sint, moerore iam nos ac dolore conficit. Et infra. Summa est amentia in rebus incertis certo se iam truciati conficere.

V. REMED. Si præteritum sit malum, vel iam euenisse existimetur, (vt filius absens mortuus, vel merces naufragio periisse) necessitatem conuerte in virtutem, fortiter & lubenter sustine, eo quod ansam tibi hoc casu præbeat præclarissimas virtutes exercendi, vt patientiæ, magnanimitatis, fiduciæ in Deo. Deinde occasio data sit Deo studiosius seruicendi & plus apud eundem merendi. Qua cogitatione munitus Dauid Propheeta dicebat. Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte omnia peccata mea, & D. Paulus. Si sustinebimus, & conregnabimus. Ethnici quoq; philosophi cognouerunt aduersus casus prodesse, si moderatè ferantur. Calamitates, inquit SENECA lib. de tranquillitate vitæ, interdum in remedium cessere, et leuioribus incommodis grauiora sanata sunt. Et de prouidentia. Inter multa magnifica Demetrii nostri, hæc vix est, quæ recens sonat adhuc, & vibrat in auribus meis. Nihil, inquit, videtur mihi infelicitius eo, cui nihil unquam euenit aduersi. Et in epistolis. Demetrius noster vitam securam, & sine ullis fortuna incurtionibus mortuum vocat.

VI. REM. si verò malum sit præsens, mentem erige spe & fiducia promissa felicitatis æternæ, si patienter sustineris. Beatus enim vir, inquit Blacob. qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam, quæ Deum repromisit dignitibus se. Vnde Sapiens monet. In die malorum, ne immemori sis bonorum. Et IOAN. CAS. hoc vnum procuranda tristitia antidotum proponit. Hanc ergo, inquit, perniciosissimam passionem ita de nobis expellere poterimus, vt mentem nostram spiritali meditatione iugiter occupatam futura spe & contemplatione repromissa beatitudinis erigamus. Hoc enim modo vincitur tristitia, quæ peccata

siue qua ex precedenti ira descendunt, siue qua amissione lucri, vel detrimenti illatione nobis adueniunt, siue de irrogata generantur iniuria, siue q̄ de irrationabili mentis confusione procedunt, seu qua lethalem nobis desperationem inducunt, valebimus superare.

DEINDE cogita, mœrore te non minuere malum, sed augere potius: ut rectè dixerit Sapiens. *Non esse vilitatem in illa. Audiui, inquit CHRÿ, ad populum Ant. multos ad seipfos dicentes, Quæ vilitas quod dolui? nec pecunias recuperavi, et meipsum læsi.* Et ratio manifesta est. quia plus lædit hominem animi tristitia, quam alia quælibet iactura, nec aliter, quam amara herba cibis admixta omnes cibos reddit insipidos; sic omnes actiones nostras reddit fastidiosas & acerbis. demum perpende nihil esse noui, quod tibi accedit, multos ante te eadem mala passos & passuros. *Quare Cicero in Tusculanis contra Carneadem tuetur carmen hoc Euripideum.*

Ecclesi. 70. 22.
Chry. hom. 72.

Mortalis nemo est, quem non attingat dolor.

Morbis q̄: multi sunt humani liberi,

Ruisum creandi: mors que est finis omnibus,

Quæ generi humano nec quicquam afferunt.

Reddenda est terra terra, tum vicia omnibus

Metenda ut fruges: sic iubet necessitas.

VII. REMED. Considera incommoda, quæ tristitia solet afferre, tam corpori quam animo. Animo quidem, quia omnem actionem intelligendi & volendi quasi obstupescit & obtundit. Vnde S. THOMAS Aquinas alicubi testatur B. CREG. ex mœrore intermisisse plenioris explanationem in Ezechielem Prophetam, ipse q̄ non obscure indicat homilia vltima in eundem. Idem vsu venit & B. HIER. in eundem Ezechielem cõmentaria scribenti, ut indicat in epistola ad Pammachium & Anapsychiam. Corpore verò, quia ut anima gaudens, teste Sapiente, ætatem floridam facit, ita spiritus tristis: exsiccat ossa, B. S. I. L. I. V. S. de gratiarum actione. Multos sane nouimus, cum calamitate ingenti affligerentur, sibi vi a lacrymis temperasse, deinde in quosdam morbos insanabiles cecidisse, in apoplexias, inquam, ac paralyses: alios verò penitus exanimatos esse, cum vt res ipsorum perinde ac debile fulcrum quoddam tristitiæ onere confringerentur. Et CHRÿ. de Prouidentia. Mœror etiam, absente demone, multa per se horrida efficit, plurimosq̄ eorum, qui sibi vel nexerunt laqueos, conscruerunt gladios, vel flumini se vndis, vel flammis donauerunt, vel alio quouis genere perdidere seipfos sola doloris ac mœroris vi ad ita occumbendum impulsos reperimus. Et iterum. *Omnis actioe diabolica potentior est ad nocendum mœroris magnitudo. Nam q̄ et demon quoscuq̄ superat, per mœrorem superat. Eum si auferas, nihil à demone quisquam lædi poterit.*

Prou. 17. 22.
Basil. hom. 4.

Chry. lib. 2.

Id. lib. 3.

VIDE. V. Desolatio spiritalis. Desperatio. Illusiones spirituales. Immortificatio passionum. Impatientia in aduersis. Inuidia. Mortis metus. Passilanimetas. Timor humanus.